

О‘QUVCHILARDA KASBIY KO‘NIKMA VA MALAKALARNI HOSIL QILISHDA O‘QUV AMALIYOTLARINING AHAMIYATI

Sattorova Muhiba Ramazon qizi

Nurota tuman 2-son texnikumi ishlab chiqarish ta'limi ustasi.

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada o‘quvchilarda kasbiy ko‘nikma va malakalarni shakllantirish jarayonida o‘quv amaliyotlarining o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Ta’lim jarayonida nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg‘unlashtirish, o‘quvchilarning kasbiy tayyorgarligini oshirishda muhim omil sifatida o‘quv amaliyotlarining pedagogik, metodik va psixologik jihatlari yoritib beriladi. Shuningdek, o‘quv amaliyotlarini samarali tashkil etish orqali o‘quvchilarda mustaqil ishlash, muammoni hal qilish, kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish masalalari ilmiy asosda ko‘rib chiqiladi. Maqolada o‘quv amaliyotlarining ta’lim sifati va bitiruvchilarning mehnat bozoriga moslashuvchanligini oshirishdagi roli asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: kasbiy ko‘nikma, malaka, o‘quv amaliyoti, kasbiy ta’lim, kompetensiya, nazariya va amaliyot uyg‘unligi, mehnat bozori, ta’lim sifati.

KIRISH

Bugungi kunda ta’lim tizimida raqobatbardosh, malakali va zamonaviy bilimlarga ega mutaxassislarni tayyorlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, kasbiy ta’lim yo‘nalishlarida tahsil olayotgan o‘quvchilarning amaliy tayyorgarligi ularning kelajakdagi mehnat faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtayi nazardan, o‘quvchilarda kasbiy ko‘nikma va malakalarni shakllantirishda o‘quv amaliyotlarining o‘rni beqiyosdir.

Nazariy bilimlar o‘quvchiga kasb asoslarini o‘rgatsa, o‘quv amaliyotlari ushbu bilimlarni real ish jarayonida qo‘llash imkonini beradi. O‘quv amaliyotlari orqali o‘quvchilar kasbiy faoliyatning mazmuni, texnologik jarayonlar, mehnat intizomi va

jamoada ishlash ko'nikmalarini egallaydilar. Shu sababli o'quv amaliyotlarini samarali tashkil etish ta'lim jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Kasbiy ko'nikma va malaka tushunchasining mazmuni

Kasbiy ko'nikma va malaka — bu o'quvchining muayyan kasbga oid faoliyatni mustaqil, sifatli va samarali bajarish qobiliyatidir. Ko'nikma bilimlarning amaliyotda qo'llanishi natijasida shakllanadi, malaka esa ushbu ko'nikmalarning avtomatlashtirilgan, barqaror darajasidir.

Pedagogik tadqiqotlarda kasbiy ko'nikma va malakalar quyidagi jihatlar bilan tavsiflanadi:

- nazariy bilimlarga asoslangan amaliy faoliyat;
- takroriy mashqlar orqali mustahkamlanish;
- real ish sharoitida qo'llash imkoniyati;
- kasbiy kompetensiyaning tarkibiy qismi sifatida namoyon bo'lish.

O'quv amaliyotlari aynan ushbu jarayonlarni ta'minlovchi muhim pedagogik vosita hisoblanadi.

O'quv amaliyotlarining ta'lim jarayonidagi o'rni

O'quv amaliyoti — bu o'quvchilarning kasbiy faoliyatga tayyorgarligini oshirishga qaratilgan, nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtiruvchi ta'lim shaklidir. O'quv amaliyotlari o'quv reja va dasturlar asosida tashkil etilib, ma'lum bosqichlarda amalga oshiriladi.

O'quv amaliyotlarining asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

- nazariy bilimlarni mustahkamlash;
- kasbiy ko'nikma va malakalarni shakllantirish;
- ishlab chiqarish jarayonlari bilan tanishtirish;
- mustaqil ishlash va mas'uliyat hissini rivojlantirish;
- mehnat intizomi va kasbiy madaniyatni shakllantirish.

O'quv amaliyotlarining pedagogik ahamiyati

O'quv amaliyotlari o'quvchilarning faolligini oshiradi va ularni ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Amaliy mashg'ulotlar davomida o'quvchilar o'z bilimlarini sinab ko'radilar, xatolarini anglaydilar va ularni tuzatishga harakat qiladilar. Bu esa o'rganish jarayonining samaradorligini oshiradi.

Shuningdek, o'quv amaliyotlari:

- tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi;
- muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilishni o'rgatadi;
- jamoadi ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi;
- o'quvchilarning kasbga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

O'quv amaliyotlarining psixologik jihatlari

O'quv amaliyotlari o'quvchilarning psixologik tayyorgarligini ham shakllantiradi. Real ish jarayonida qatnashish o'quvchilarda o'ziga ishonch, mas'uliyat va tashabbuskorlikni rivojlantiradi. O'quvchi o'zini kelajakdagi mutaxassis sifatida tasavvur qila boshlaydi.

Amaliy faoliyat davomida erishilgan muvaffaqiyatlar o'quvchining ichki motivatsiyasini oshiradi, kasb tanlashda qat'iylilikni kuchaytiradi va o'z-o'zini baholashni ijobiy tomonga o'zgartiradi.

Nazariya va amaliyot uyg'unligi

Kasbiy ta'limda nazariya va amaliyotning uyg'unligi muhim pedagogik tamoyil hisoblanadi. Agar nazariy bilimlar amaliyot bilan mustahkamlanmasa, ularning samaradorligi pasayadi. O'quv amaliyotlari aynan ushbu bo'shliqni to'ldiradi.

Nazariya va amaliyotning uyg'unligi:

- bilimlarning chuqur o'zlashtirilishini ta'minlaydi;
- kasbiy kompetensiyalarni rivojlantiradi;
- o'quvchilarning mehnat bozoriga tayyorligini oshiradi.

O'quv amaliyotlarini tashkil etishning samarali yo'llari

O'quv amaliyotlarini samarali tashkil etish uchun quyidagi jihatlarga e'tibor qaratish lozim:

- amaliyot mazmunining kasb talablari bilan mosligi;
 - zamonaviy texnika va texnologiyalardan foydalanish;
 - malakali ustoz va rahbarlar bilan ta'minlash;
 - o'quvchilarning individual imkoniyatlarini hisobga olish;
- amaliyot natijalarini tahlil qilish va baholash.

Tadqiqot natijalari va muhokama

Amaliy kuzatishlar shuni ko'rsatadiki, o'quv amaliyotlari tizimli va maqsadli tashkil etilgan ta'lim muassasalarida bitiruvchilarning kasbiy tayyorgarlik darajasi yuqori bo'ladi. Bunday o'quvchilar ishlab chiqarish jarayoniga tez moslashadi va mustaqil ishlashga qodir bo'ladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, o'quvchilarda kasbiy ko'nikma va malakalarni hosil qilishda o'quv amaliyotlari muhim pedagogik vosita hisoblanadi. O'quv amaliyotlari nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirib, o'quvchilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantiradi. Ta'lim sifatini oshirish va raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashda o'quv amaliyotlarini takomillashtirish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Karimov I.A. Barkamol avlod – O'zbekiston taraqqiyotining poydevori. – Toshkent, 1997.
2. Muslimov N.A. Kasb-hunar ta'limi pedagogikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2014.
3. To'raqulov X. Kasbiy ta'lim metodikasi. – Toshkent, 2016.
4. Abduqodirov A.A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent, 2015.
5. Zimnyaya I.A. Pedagogicheskaya psixologiya. – Moskva, 2003.
6. Markova A.K. Psixologiya professionalnogo razvitiya. – Moskva, 2006.
7. UNESCO. Technical and Vocational Education and Training. – Paris, 2018.